

17.10.2025

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

StV@eduskunta.fi**Asia: HE 111/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi – Lääkäriliiton asiantuntijalausunto**

Lääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausua apteekkitalouden kokonaisuudistusesityksestä. Lausunnossamme huomioimme esityksen taloudellisten vaikutusten arvioiden lisäksi esityksen vaikeasti ennakoitavia vaikutuksia lääkejakelujärjestelmän kattavuuteen ja potilasturvallisuuteen.

Lääketaksan muutoksen vaikutuksista

Esityksen mukaista reseptilääkkeiden lääketaksan muutosta perustellaan julkisen talouden säästöillä. Taksamuutoksen todetaan vaikuttavan sairausvakuutuskorvauksiin, jotka pienenisivät 31,4M€ vuodessa. Näistä aitoja säästöjä julkiselle taloudelle voidaan ajatella olevan valtion omasta sairausvakuutuksen osuudesta kertyvä noin 16 M€ säästö. Vakuutettujen maksaman puoliskon ohjaaminen julkisen talouden sisällä rahastosta valtion budjettiin, ei ole julkisen talouden säästöä. Sillä vahvistetaan valtion budjettitaloutta, mutta heikennetään valtion rahastotaloutta vastaavalla summalla.

Lääketaksan muutoksen arvioidaan vähentävän savakorvausten (31,4M€) lisäksi potilaiden lääkekustannuksia noin 6 M€. Kyseinen 37,4 M€ ei tule olemaan suoraan apteekkitoiminnan tuotantokustannuksista leikattavissa vaan valtaosin pois apteekkien liikevoitosta, joka järjestelmän erityispiirteiden vuoksi lasketaan sellaisenaan apteekkarien ansiotuloksi. Tämä Apteekkien taloudellisen tuloksen heikentyminen vähentäisi apteekkarien maksamia ansiotuloihin perustuvia veroja valtiolle noin 16 M€ vuodessa. Siis saman verran kuin valtion säästyvä oma osuus 31,4 M€:lla vuodessa vähenevästä sairausvakuutuksen menosta.

Lääkkeiden ehdollisen korvattavuuden palautukset

Lääkkeiden ehdollisen korvattavuuden palautusten siirto Kelalta valtiolle on julkisen talouden kannalta sisäinen siirto rahastotaloudesta

budjettitalouteen. Kun vakuutetuilta kerätty 44 M€ vuodessa siirretään valtion itse maksaman ja joka tapauksessa valtion eduksi muutoinkin kertyvän 46 M€ lisäksi valtion rahastotaloudesta budjettitalouden piiriin, ei muutoksella tosiasiallisesti julkiseen talouteen säästöä synny lainkaan.

Koska palautusmaksuista sekä lääketaksan muutoksesta aiheutuvasta sairausvakuutusten korvauksista on tarkoitus siirtää valtion sairausvakuutusrahastoon myös vakuutettujen maksamien sairausvakuutusmaksujen osuus ($44\text{M€} + 16\text{M€} = 60\text{M€}/\text{vuosi}$), olisi asiaa tarkasteltava oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Siirto aiheuttaisi esityksen mukaan painetta nostaa sairausvakuutusmaksuja. Vaikka sairausvakuutusmaksut ovat verotuksen kaltainen erä kansalaiselle, ei verotusta ja vakuutusmaksuja tulisi sekoittaa valtion toiminnan rahoittamisessa. Valtion verotus on progressiivinen, sairausvakuutusmaksut taas kerätään vakuutetuilta kiinteällä prosentilla, joka eläketulosta on suurempi kuin palkkatulosta.

Apteekkiveron perusteista

Esitetty apteekkiveron perusteen *muutos on hyvä* ja kohdentaisi verotuksen *oikeudenmukaisemmin* apteekkien kesken. Muutos aiheuttaisi osalle apteekeista merkittäviä muutoksia kannettavan veron määrään. Muutos tulisi kyetä arvioimaan osana esityksen kokonaisvaikutuksia niin, että apteekkiverkosto kyetään säilyttämään kattavana koko maassa.

Sivuapteekkivähennys on perusteltu ehdotus sekä oikeutena oleville että apteekkiluvan ehtona oleville sivuapteekeille.

Apteekkiverokertymä on muutoksessa suunniteltu niin, että aiemman tasoinen summa kerättäisiin valtiolle reseptilääkkeiden taksojen pienentämisestä huolimatta. Verokertymään vaikuttaa myös muut lääkkeiden hintoihin ja myyntimääriin vaikuttavat muutokset, kuten kalliiden uusien lääkkeiden muuttuminen rinnakkaislääkkeiksi ja itsehoitolääkkeiden siirtyminen päivittäistavarakauppaan. Näiden *muutosten vaikutus* verokertymään on vaikea arvioida, mutta se *lienee kokonaiskertymää pienentävä*.

Itsehoitolääkkeiden esityksestä

Valtaosa valituista rajatun itsehoitolääkevalikoiman aineista on jo myytävissä päivittäistavarakaupoissa ravinnonlisinä. Oleellista on, ettei yksittäisen lääkeaineen siirtyminen laajennettuun jakeluverkostoon apteekkien ulkopuolelle, tule jatkossa johtamaan löyempään harkintaan varsinaisten lääkkeiden päivittäistavarakauppaamisessa. Potilasturvallisuus on oleellisin huomioitava tekijä ratkaisussa apteekkiverkon toimintaedellytysten vaikutusten kanssa. Kaikilla varsinaisilla lääkkeillä on etujensa lisäksi myös mahdolliset haittavaikutuksensa, jonka vuoksi

ammattitaitoinen neuvonta on oleellinen potilasturvallisuustekijä lääkkeiden myynnissä.

Lääkäriliitto ei kannata itsehoitolääkkeiden myyntikanavan laajennusta sen apteekkitalouden vaikutusten, potentiaalisten apteekkiverkoston vaikutusten sekä mahdollisten potilasturvallisuuden riskien takia.

Lääkkeiden toimittamiseen liittyvistä ehdotuksista

Ehdotukset lääkemääräyksestä poikkeavaan lääkkeiden toimittamiseen tai lääkemääräysten ilmeisten virheiden korjaamiseen ovat perusteltuja.

Lääkäriliitto kannattaa sujuvampaa toimintaa lääkkeiden toimittamisessa ja tukee ehdotuksia.

Yhteenveto

Esittelymuistio on laadittu mahdollisimman huolellisesti monimuotoiseen esitykseen liittyvin rajoituksin. Eri muutosten *yhteisvaikutusten arviointi* on, kuten esityksessä todetaan, *epävarmaa*. Lääkäriliiton *huoli* muutosten yhteisvaikutuksesta liittyy avohoidon *lääkejakeluverkoston kattavuuteen*. Osan apteekeista tunnistetaan esityksessä muuttuvan taloudellisesti kannattamattomiksi ja apteekkareille esitetään henkilökohtaiseksi turvaksi määräaikaista apteekkitoiminnasta ilmoituksen perusteella luopumista. Muutoin apteekkari joutuisi lääkelain velvoittamana jatkamaan kannattamatonta apteekkitoimintaa kunnes joku suostuisi ottamaan taloudellisesti kannattamattoman toiminnan vastuulleen.

Valtion budjettitalouden, rahastotalouden ja julkisen talouden vaikutusten periaatteiden selkeys ei ole riittävällä tavalla esitetty. Esityksen mukaan haetaan säästöjä julkiseen talouteen, mutta tosiasiasa *rahastotalouden heikentymisen, apteekkiveron kertymän ja apteekkarien maksaman henkilökohtaisen verokertymän yhteenlaskettu vaikutus näyttäytyy parhaimmillaankin vain neutraalina julkisen talouden kannalta*, vaikka se saattaa valtion budjettitalouden kannalta näyttää positiiviselta.

Kunnioittavasti,
Suomen Lääkäriliitto

Jukka Mattila
johtaja
Lääkäriliiton politiikkatoimiala